

Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2023

En sammanställning av vår Sifo-undersökning med
gemensamma slutsatser och krav på politiska åtgärder
för att minska barnfattigdomen.

Innehåll

- Förord
- Inledning
- Resultat
- Statens ansvar
- Regeringen måste göra mer
- Krav på politisk handlingskraft
- Metodbilaga

Förord

Barnfattigdomen är ett akut problem

Berättelserna om barn och deras familjer som riskerar att vräkas eller som har svårt att få pengarna att räcka till mat och kläder är just nu många. Vi är inte förvånade. Parallellt med den tilltagande inflationen har våra organisationer det senaste året sett en påtaglig ökning av antalet barnfamiljer som har svårt att klara sin försörjning.

Detta är bakgrunden till vår Sifo-undersökning "Barnfamiljers ekonomiska svårigheter" som presenterades vid en temadag i mars 2023. Presentationen blev startskottet för ett intensifierat, offentligt samtal om barnfattigdom i Sverige som vi ser som nödvändigt.

I det här dokumentet har vi sammanställt svaren ur Sifo-undersökningen. Vi diskuterar också att vissa grupper av barnfamiljer är särskilt sårbara och att deras livssituation alltför sällan lyfts fram i undersökningar eller i politiska förslag.

Barnkonventionen gäller alla barn i Sverige. Ändå är det så att alltför många barn inte får sin rätt till skälig levnadsstandard tillgodosedd. Detta är mycket bekymrande och det krävs politisk handlingskraft för att Sverige ska kunna tillgodose barn deras mänskliga rättigheter. Detta är också något som lyfts i den senaste granskningen av FN:s barnrättskommitté i Geneve. Som ett led i detta arbete presenterar vi här våra gemensamma krav på nödvändiga politiska åtgärder för att minska barnfattigdomen.



Marie Linder
Förbundsordförande
Hyresgästföreningen



Martin Ärnlov
Generalsekreterare
Svenska Röda Korset



Åse Henell
Generalsekreterare
Majblommans Riksförbund



Maria Frisk
Sverigechef
Rädda Barnen

Inledning

Om undersökningen

Denna enkätundersökning är genomförd tillsammans med Kantar Public och bygger på intervjuer med 1277 föräldrar till hemmaboende barn i åldern 0 – 17 år. Den tar upp föräldrars oro för det ekonomiska läget och svårigheter när det gäller att få vardagsekonomin att gå ihop.

Undersökningen har genomförts av Kantar Public via Sifo-panelen, en riksrepresentativ och slumpmässigt rekryterad online-panel. Frågorna har besvarats under perioden 22 februari till 6 mars 2023.

När vi formulerat frågorna i enkät har vi utgått ifrån våra organisationers erfarenheter av de ekonomiska svårigheter som barnfamiljer som lever på marginalen möter i vardagen. Teman som berörs är oro för den egna ekonomiska situationen och försörjningen, huruvida det påverkar barnens behov och mående samt om man har konkreta svårigheter med olika basala kostnader i vardagen. Det handlar om utgifter som för de flesta är självklara; att ha råd med näringsrik mat, köpa barnkläder efter säsong, betala för fritidsaktiviteter, kollektivtrafik och liknande, trots inflation och ökade levnadskostnader. Vissa barnfamiljsgrupper har dock så små marginaler att de tvingas tumma på grundläggande behov.

Samtidigt som många civilsamhällesorganisationer larmar om att barnfamiljer är en växande grupp som söker stöd för de mest basala behov saknas det kunskap om hur omfattande problemet är. Det har därför varit viktigt för oss att undersöka och få kunskap om den ekonomiska situationen för barnfamiljer med lägre inkomst och hos ensamstående.

Enkätundersökningen gjordes med en komparativ design för att kunna analysera svaren utifrån barnfamiljer som har inkomster runt eller under medianlön, och jämföra dessa med barnfamiljer i allmänhet där hänsyn inte har tagits till inkomst. Tidigare har vi tillsammans med Kantar Public presenterat resultat för ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 och sammanboende med gemensam inkomst under 42 000 kronor före skatt. I den här sammanställningen presenterar vi även siffror för en sammanslagen kategori som vi kallar Barnfamiljer med lägre inkomster.

Metod i korthet

Kantar Public har gjort totalt 1277 intervjuer totalt med föräldrar till hemmaboende barn i åldern 0-17 år, bestående av 313 intervjuer med ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 före skatt, 464 intervjuer med sammanboende föräldrar med inkomst under 42 000 före skatt och 500 intervjuer med föräldrar där hänsyn inte har tagits till inkomst. Resultatet är analyserat utifrån respondenternas egna uppgifter om inkomst och hushållstyp.

Vi presenterar följande kategorier i denna sammanställning:

- Ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 före skatt 313 intervjuer
- Barnfamiljer med lägre inkomster - 640 intervjuer
- Slumpmässigt utvalda barnfamiljer oavsett inkomst 500 intervjuer

I resultatdelen presenteras siffror från undersökningen för dessa grupper.

Ur gruppen ensamstående med inkomst under 35 000 före skatt har vi även brutit ned en underkategori; ensamstående med inkomst under 29 500 före skatt, då denna grupp visat sig vara särskilt sårbar. Gruppen består av 176 intervjuer och vi har sammanställt resultatet i en faktaruta. Vi har brutit ner till den inkomstnivå som var möjlig inom ramen för denna undersökning utifrån urvalsgruppernas storlek.

Barnfamiljer med lägre inkomster består av 464 intervjuer med sammanboende föräldrar med gemensam inkomst under 42 000 före skatt och 176 intervjuer med ensamstående med inkomst under 29 500 före skatt. Gränsvärden utgår i stora drag från SCB:s mått på låg ekonomisk standard.

Ett längre metodavsnitt finns längst bak i sammanställningen där definitioner, beskrivning av gränsvärden och information om de olika urvalsgrupperna anges. Alla siffror är statistiskt signifikanta enligt Kantar Publics krav på Sifo-undersökningar.

Skillnad på medianlön och medianinkomst?

I statistiken om medianlön från SCB har man räknat om alla löner till heltidslön per månad, vilket alltså inte ger en tillförlitlig bild av inkomst. Medianinkomst är ett bredare begrepp än lön och omfattar förutom hänsyn till heltidslön eller deltidslön också andra inkomster. Här ingår även ersättningar från socialförsäkringssystemet som sjukpenning, föräldrapenning och a-kassa.¹

Medianinkomsten i Sverige (2021 års siffror) är enligt SCB 29 700 kronor/månad före skatt.

För kvinnor: 27 125 kronor/månad före skatt

För män: 32 533 kronor/månad före skatt

Medianlönen i Sverige är 33 200 kronor före skatt enligt SCB (2021)

Exempel på yrkesgrupper (inom kommun) med en medellön under 29 500 kronor före skatt.²

Kock:	28 124 kr
Barnskötare:	26 332 kr
Lokalvårdare:	24 712 kr
Vårdbiträde:	24 138 kr
Parkarbetare:	27 990 kr
Undersköterska:	27 450 kr

¹Statistiska centralbyrån (SCB) Inkomster för personer i Sverige (scb.se)

² Lön för kommunalare 2022 – Kommunalarbetaren (ka.se)

Barnfamiljer med lägre inkomster

Här avses sammanlagda inkomster under 42 000 kronor före skatt för sammanboende föräldrar och barn, och 29 500 kr före skatt för ensamstående förälder och barn.



4 av 10 av barnfamiljer är oroliga för sin försörjning.



1 av 5 har behövt låna pengar för att betala grundläggande utgifter såsom hyra och mat.



1 av 5 upplever att barnen är oroliga för familjens ekonomiska situation.



1 av 4 barnfamiljer har svårt att:

- ha råd med näringsrik mat
 - ha råd att betala fritidsaktiviteter
 - ha råd att köpa leksaker eller andra nödvändiga föremål
 - ha råd att köpa nya kläder
-



Drygt 4 av 10 har svårt att ha råd med att resa bort med barnen under lov och helger.



3 av 10 får svårt att betala räkningar om utgifterna ökar med 0-2000 kronor under en månad.

Barnfamiljer med ensamstående förälder

med inkomst under 35 000 kronor före skatt.



5 av 10 är oroliga för sin försörjning.



1 av 4 har behövt låna pengar för att betala för grundläggande utgifter såsom mat och hyra.



1 av 4 upplever att barnen är oroliga för familjens ekonomiska situation.



3 av 10 har svårt att ha råd med:

- näringsrik mat till familjen alla dagar i veckan.
 - fritidsaktiviteter till barnen.
 - leksaker eller andra nödvändiga föremål till barnen.
-



Drygt hälften (5 av 10) har svårt att kunna ha råd med att resa bort med barnen på lov och helger.



4 av 10 får svårt att betala räkningar om utgifterna ökar med 0-2000 kronor under en månad.

Barnfamilj med ensamstående förälder

med inkomst under 29 500 kronor före skatt.



6 av 10 är oroliga för sin försörjning.



3 av 10 upplever att barnen är oroliga för familjens ekonomiska situation.



1 av 3 har svårt att ha råd med näringsrik mat till familjen alla dagar i veckan.



1 av 3 har svårt att ha råd med leksaker eller andra materiella saker barnen behöver.



4 av 10 har svårt att betala fritidsaktiviteter till barnen.



4 av 10 har svårt att ha råd med kläder efter årstid.



1 av 8 har haft svårt att mätta sig själv eller familjen på grund av ekonomiska svårigheter.



1 av 6 har svårt att ha råd med att betala för kollektivtrafik.



5 av 10 får svårt att betala räkningar om utgifterna ökar med 0-2000 kronor under en månad.

Resultat

Här presenteras svar på de frågor vi ställt i enkätundersökningen. Svaren ger en talande bild av att en stor andel av barnfamiljer med lägre inkomster liksom ensamstående med inkomst under 35 000 kronor före skatt, har svårt att få ihop det ekonomiskt till de mest grundläggande behoven hos barnen. I vår separata faktaruta för ensamstående föräldrar med lön under 29 500 kronor framkommer en särskild sårbarhet.

Frågorna berör föräldrars oro för sin försörjning. huruvida man upplever att oron går ut över barn och om man på grund av ekonomin haft svårt att till exempel köpa näringsrik mat, betala fritidsaktiviteter, köpa leksaker, kläder, betala för kollektivtrafik och resa bort under lov och helger, samt om man till exempel behövt ta lån för att betala grundläggande utgifter.

Om oro för ekonomi, försörjning och att det går ut över barnen

Oro för ekonomin senaste sex månaderna

Vi har ställt frågan om man har varit orolig för sin ekonomi senaste sex månaderna. Oron har varit relativt hög för den egna ekonomin de senaste sex månaderna hos alla grupper. Dock har den varit betydligt mer utbredd hos barnfamiljer med lägre inkomster, där sju av tio varit oroliga (70 %). Liknande siffror kommer fram gällande ensamstående med inkomst under 35 000 (72 %). Hos den slumpmässigt utvalda gruppen är det fyra av tio (41 %) föräldrar som har varit oroliga.

Oro för sin försörjning kommande sex månaderna

Stora skillnader träder fram när vi frågat om oro för den egna och familjens försörjning de kommande sex månaderna. Bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna är 14 % oroliga för sin försörjning. Det är en betydligt lägre andel än bland barnfamiljer med lägre inkomster, där samma oro är tre gånger så stor och närmare hälften (44 %) är oroliga för sin försörjning. Hos ensamstående med inkomst under 35 000 är också hälften oroliga för sin försörjning (47 %).

Oro för att familjens ekonomiska situation påverkar barnens behov och mående

Liknande mönster tonar fram när vi jämför huruvida man upplever att den ekonomiska situationen går ut över barnens behov, mående och oro.

Föräldrarna har fått ta ställning till påståendet *“jag är orolig för att min och familjens ekonomiska situation påverkar barnens behov och mående.”* Bland föräldrar i gruppen barnfamiljer med lägre inkomster är det var tredje (34 %) som instämmer helt och hållet eller i hög grad med påståendet. Bland ensamstående med lön under 35 000 är oron att det ska gå ut över barnen något högre; fyra av tio (40 %) uppger att de är oroliga för att familjens ekonomiska situation påverkar barnens behov eller mående.

Barnen är oroliga över familjens ekonomiska situation

Det är även stora skillnader när vi frågat *“jag upplever att mina barn är oroliga för familjens ekonomiska situation”*. Var fjärde (25 %) ensamstående förälder med inkomst under 35 000 upplever att barnen är oroliga. Motsvarande siffra bland barnfamiljer med lägre inkomster är var femte (21 %). Bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna är det en av tio (10 %) som upplever att barnen är oroliga.

Om att ha råd – konkreta situationer i vardagen

För att få en bättre kunskap och förståelse för hur ekonomiska svårigheter i vardagen tar sig uttryck och påverkar barnen, har vi också frågat om konkreta vardagliga situationer. Vi har ställt frågan: *Har du under de senaste sex månaderna haft ekonomiska svårigheter med någon av följande saker p g a din ekonomi?* Flera av situationerna vi tar upp är knutna till grundläggande rättigheter i Barnkonventionen. Dessa rättigheter ska alla barn alltså ha tillgång till.

Var fjärde barnfamilj med lägre inkomster har svårt att ha råd med näringsrik mat

Begreppet matfattigdom innebär en otillräcklig tillgång till mat.

Bland ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 är det tre av tio (28 %) som uppger att de har svårt att ha råd med att köpa näringsrik mat, och bland barnfamiljer med lägre inkomster gäller detta var fjärde (24 %). Bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna är det (8 %) som har motsvarande svårighet.

Likaså är det 2 % i den slumpmässigt utvalda gruppen som svarar att de har svårt att äta sig mätta. Bland ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 kr är det 7 % som uppger att det är svårt för dem och deras barn att kunna äta sig mätta. Bland barnfamiljer med lägre inkomster handlar det om en liknande andel: 8 %.

Var fjärde barnfamilj med lägre inkomster har svårt att ha råd att betala fritidsaktiviteter

Rätt till en meningsfull fritid är något som fastställs i barnrättslagen. 10 % av den slumpmässigt utvalda barnfamiljsgruppen har haft svårt att betala barnens fritidsaktiviteter, jämfört med var fjärde (25 %) bland barnfamiljerna med lägre inkomster och tre av tio (30 %) av de ensamstående föräldrarna med inkomst under 35 000 kr.

Var fjärde barnfamilj med lägre inkomster har svårt att ha råd att köpa leksaker eller andra nödvändiga föremål

Det finns stora skillnader även i möjligheten att köpa leksaker till barnen. Tre av tio (29 %) av de ensamstående föräldrarna med inkomst under 35 000 kr har haft svårt att ha råd med att köpa leksaker och andra nödvändiga saker, som cyklar, telefoner et c till barnen. Var fjärde (24 %) barnfamilj med lägre inkomster har haft svårt med det. Bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna är det 10 % som har haft svårt med denna sorts utgift.

Var fjärde barnfamilj med lägre inkomster har svårt att ha råd att köpa nya kläder

Kläder efter väder är ingen självklarhet för alla. Var fjärde (25 %) förälder med lägre inkomster uppger att de har ekonomiskt svårt att köpa nya kläder anpassade till årstiderna, alltså varma kläder, mössor, vantar, overaller och stövlar under vintern eller badkläder, shorts eller sandaler till sommaren. För de ensamstående med inkomst under 35 000 kr är det ännu svårare. Var tredje (36 %) uppger att detta är ekonomiskt svårt. Motsvarande siffra hos den slumpmässigt utvalda gruppen barnfamiljer är 8 %.

Närmare hälften av barnfamiljer med lägre inkomster har svårt att ha råd att resa bort med barnen under lov och helger

Möjligheten att resa bort under lov och helger är påtagligt något som är begränsat hos många. Drygt 5 av 10 (56 %) av de ensamstående föräldrarna med inkomst under 35 000 kr har svårt att kunna resa bort med barnen på lov och helger. Närmare hälften (45 %) av barnfamiljerna med lägre inkomster uppger att de har ekonomiskt svårt att resa bort. Bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna har var fjärde (25 %) samma svårighet.

Var femte ensamstående med lön under 35 000 kronor har svårigheter att betala kollektivtrafiken

Att kunna betala kollektivtrafik är för många barnfamiljer en förutsättning för att kunna ta sig till och från barnens fritidsaktiviteter eller för att till exempel under helger och lov kunna åka till stan, besöka vänner och delta i olika sociala sammanhang. Var åttonde (13 %) av de ensamstående föräldrarna med inkomst under 35 000 kr och av barnfamiljer med lägre inkomster (12 %), uppger att de har svårt att betala för kollektivtrafiken. Motsvarande siffra bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna är 2 %.

Om att hålla bostaden tillräckligt varm

Vi har även ställt frågan om man har haft svårigheter att hålla bostaden tillräckligt varm på grund av ekonomi under senaste halvåret. Resultatet på denna fråga skiljer sig åt från mönstret från de andra svaren, skillnaderna är förhållandevis små eller obefintliga i jämförelse med hur slumpmässigt utvalda barnfamiljer oavsett inkomst svarar. Bland barnfamiljer med lägre inkomst är det var sjunde (15 %), bland ensamstående föräldrar med månadsinkomst under 35 000 kronor är det var tionde (10 %) , och bland slumpmässigt utvalda barnfamiljer är motsvarande siffra också var tionde (11 %).

Låna pengar eller ta olika typer av lån för att betala grundläggande utgifter

Mätningen visar att många barnfamiljer fått låna pengar, ta blanco-lån/krediter eller skuldsättning efter missade räkningar de senaste sex månaderna.

Drygt var fjärde (27 %) ensamstående förälder med inkomst under 35 000 kr har behövt låna pengar av en närstående, vän eller bank för att betala grundläggande utgifter såsom hyra, el och mat. Motsvarande andel bland barnfamiljer med lägre inkomster är drygt var femte (23 %). I gruppen slumpmässigt utvalda barnfamiljer har närmare en av tio (9 %) behövt låna pengar.

Var sjunde (14 %) av de ensamstående svarade ja på frågan om de behövt ta s k blanco-lån eller dyra krediter de senaste sex månaderna. För barnfamiljer med lägre inkomster är andelen var åttonde (12 %) och i gruppen slumpmässigt utvalda barnfamiljer var tjugonde (5 %).

Var åttonde (13 %) av de ensamstående har blivit betalningsskyldig efter att ha missat en räkning. 16 %, alltså något fler av barnfamiljer med lägre inkomster, har blivit betalningsskyldiga efter en missad räkning. I gruppen slumpmässigt utvalda är andelen 7 %.

Liten motståndskraft för ökade utgifter

På frågan vilket belopp hushållet som mest skulle klara av i ökade utgifter en vanlig månad utan att få svårt att betala räkningarna svarar var femte (21 %) av de ensamstående med inkomst under 35 000 kr att smärtgränsen går vid 1 000 kronor. Lika stor andel (21 %) i samma grupp skulle klara en ökning på 2 000. Alltså går smärtgränsen vid 2 000 kr eller mindre för fyra av tio. Bara 10 % av de ensamstående skulle kunna parera en kostnadsökning på 5 000 kronor eller mer.

I gruppen barnfamiljer med lägre inkomster anger tre av tio (29%) att deras smärtgräns för ökade utgifter går vid 2 000 kronor eller mindre. En av fem klarar som mest en ökning över 5 000 kronor. Jämfört med gruppen slumpvis utvalda barnfamiljer syns en klar skillnad. Bara 2 % av gruppen uppger att deras smärtgräns går vid 1 000 kronor och för 7 % går smärtgränsen vid 2 000 kr eller mindre. En majoritet, sex av tio (57 %) svarar att smärtgränsen går vid 5 000 kr eller mer.

Det är påfallande att de ekonomiskt svagaste familjerna har låg smärtgräns vad gäller ökade kostnader och torde vara än mer sårbara med tanke på den snabba inflationen det senaste året. Frågan om kostnadsökningar tydliggör det faktum att människor med lägre inkomster har små marginaler och ofrånkomligen får problem med grundläggande utgifter vid lågkonjunkturer av den typ vi ser i detta nu.

Slutsatser och reflektioner av undersökningens resultat

Undersökningens resultat visar tydligt att det är barnfamiljer med lägre inkomster samt ensamstående föräldrar som har svårast att få vardagsekonomin att gå ihop, och att för en relativt stor andel går detta också ut över barnen.

Det handlar om grundläggande behov för barnen som hotas; att äta näringsrik mat, ha kläder inför årstidsväxlingar och att fritidsaktiviteter behöver dras in, såväl som att resor under helger och lov uteblir. En tydlig slutsats är också att det är många som saknar marginaler för ytterligare ökade kostnader. De oroar sig också i betydligt högre grad över den faktiska försörjningen och hur det går ut över barnens behov, en oro som verkar i allra högsta grad befogad utifrån undersökningens resultat.

Något som är ytterst viktigt att ha med sig är att även om siffrorna från vår undersökning talar sitt tydliga språk så synliggör de inte situationen för barnfamiljer med ännu lägre inkomster och kan dra slutsatsen om att de med betydligt lägre inkomster, till exempel de som lever med försörjningsstöd eller löneutmätning, eller som lever på sjukpenning har en mycket svår situation vilket vi diskuterar här.

Statens ansvar

Varje barn har enligt Barnkonventionen som är svensk lag rätt till den levnadsstandard som krävs för att utvecklas bra fysiskt, psykiskt och socialt. Föräldrarna har huvudsakligen ansvaret för detta, men om de inte klarar av det, har staten det yttersta ansvaret. Staten ska se till att det finns stödprogram och till exempel socialförsäkringar för att säkerställa skälig levnadsstandard.

Enligt barnkonventionen som är svensk lag ska staten enligt artikel 4 till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att säkerställa barns rätt till en skälig levnadsstandard. Det anser vi inte att Sverige gör i dag.

FN:s barnrättskommitté som granskar hur väl staterna följer Barnkonventionen lyfte i sin senaste granskning av Sverige i februari 2023, att Sverige bör stärka det ekonomiska trygghetssystemet och vidta åtgärder, så att rätten till skälig levnadsstandard säkerställs för alla barn i landet.³

Att ha en skälig levnadsstandard och kunna betala extra kostnader i skolan, kollektivtrafiken, fritidsaktiviteter och inte behöva oroa sig för sina föräldrars ekonomi, är också en förutsättning för att tillgodose andra mänskliga rättigheter för barn, såsom rätten till utbildning, meningsfull fritid och god hälsa.

Artikel 26 och 27 i Barnkonventionen

Varje barn har rätt till den levnadsstandard som är skälig för att trygga barnets utveckling. Föräldrarna har huvudsakligen ansvaret för detta, men om de inte klarar av det, måste staten se till att det finns stödprogram för att säkerställa detta. Även barnets sociala trygghet ska säkerställas med tex socialförsäkringar som ska ges till familjer beroende på vilka tillgångar de har.

Artikel 4 i Barnkonventionen

Konventionsstaterna ska till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att förverkliga barnets ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

³CRC:s kommitténs slutsatser och rekommendationer CRC/C/SWE/CO/6-7 (regeringen.se)

Regeringen måste göra mer

När bostadsbidrag eller barnbidrag höjs finns det grupper som riskerar att inte få ta del av höjningarna. Det behövs fler parallella reformer då de barnfamiljer som tillhör de allra mest ekonomiskt utsatta i samhället riskerar att få noll kronor extra i plånboken. Till dessa hör barn som lever i familjer med försörjningsstöd och barn i familjer med pågående löneutmätning.

Barn i familjer med försörjningsstöd

Årets höjning av försörjningsstödet på 8,3 % bedömer vi inte är tillräcklig för att möta den höga prisökning som skett av mat på över 20 %. Mat är en stor andel av utgifterna för barnfamiljer som lever på marginalen. En ensamstående mamma med ett barn på två år som lever på försörjningsstöd har i dag 7 440 kronor att leva på när hyran är betald. ⁴Matkostnaden för en månad för denna familj kostade – enligt en analys från Swedbank – i januari 6 059 kronor.⁵ Det betyder att det finns mindre än 1 400 kronor kvar som ska täcka allt från kläder, fritidsaktiviteter för barnen, tandläkar- och läkarbesök till telefon och kollektivtrafik.

Enligt de senaste siffrorna fick cirka 117 000 barn i familjer försörjningsstöd någon gång under året, och 50 000 av dessa barn levde med långvarigt försörjningsstöd större delen av året.⁶ Dessa barn tillhör en av de grupper som lever i störst ekonomisk utsatthet i Sverige. Då huvudregeln är att bostadsbidrag och barnbidrag dras av från försörjningsstödet kommer åtgärden om höjt och förlängt tillfälligt bostadsbidrag inte vara till hjälp för de flesta av dessa 50 000 barn.

Barn i familjer med löneutmätning

Barn vars föräldrar har skulder till Kronofogden och pågående löneutmätning drabbas på ett liknande sätt som barn som bor i hushåll med försörjningsstöd. Förbehållsbeloppet har för 2023 inte heller räknats upp tillräcklig i relation till de ökade levnadskostnaderna. Även detta sänks med motsvarande höjning av bidrag såsom tillfälligt höjt bostadsbidrag. För en ensamstående mamma med ett barn innebär det cirka 9000 kronor att leva på efter att hyran är betald. Enligt senaste siffror från Kronofogden lever närmare 44 000 barn i hushåll som har pågående löneutmätning och förbehållsbelopp. De nås alltså inte nås av tillfälligt höjt bostadsbidrag.⁷

Det tillfälliga höjda bostadsbidraget når inte de allra mest utsatta

Regeringens åtgärd med höjt och förlängt bostadsbidrag, visar på en intention att stötta barn i ekonomisk utsatthet, men för att verkligen hjälpa de barnfamiljer som är allra mest ekonomiskt utsatta krävs en kombination av flera träffsäkra politiska åtgärder i krisen, med en långsiktig ambition och uppriktig handlingskraft.

Vi anser därför att regeringen bör därför lägga fram ett förslag på riksdagens bord som garanterar att även de barnfamiljer som är bland de mest ekonomiskt utsatta och som i dag får försörjningsstöd från Socialtjänsten eller har löneutmätning hos Kronofogden, får en höjning motsvarande tillägget och höjningen till bostadsbidraget. Detta är något som vi lyft tidigare såväl som andra aktörer.⁸

⁴Riksnormen för försörjningsstödet 2023 är 3490 kr per månad för ensamstående vuxna, 6300 kr för ett par sammanboende vuxna och för barn varierar det utifrån ålder, exempelvis: 2400 kr för barn 0-år, 2 700 kr för barn 1-2 år, och för barn 11-14 år 3 890 kr

⁵Swedbanks matkasse PM (cision.com)

⁶Socialstyrelsen 2021

⁷Siffrorna är från Kronofogdens statistik gällande 31 december 2021

⁸Se debattartikel av Föreningen för Sveriges socialchefer 2302328: "Höj bidragen till barnfamiljerna som har det sämst" - DN.SE samt vår debattartikel 230420 Regeringen måste göra mer för de barnfamiljer som går på knäna - Altinget - Allt om politik: altinget.se

Våra krav på politisk handlingskraft

För att Sverige ska uppfylla barnkonventionens artikel 26 och 27 om alla barns rätt till skälig levnadsstandard och social trygghet så krävs konkreta insatser som hjälper de mest sårbara barnfamiljerna i vårt samhälle.

Därför uppmanar vi politiker på nationell, regional och kommunal nivå att agera nu.

- **Alla barn har rätt till ett tryggt boende.** Bostadsbidraget är ett sätt för staten att ge barnfamiljer med låga inkomster en ökad möjlighet att få en skälig bostad. Bostadsbidraget har urholkats och behöver höjas i takt med kostnadsökningar. Säkerställ även att de barnfamiljer som i dag får försörjningsstöd eller lever med löneutmätning får en höjning motsvarande tillägget och höjningen till bostadsbidraget.
- **Barn ska inte behöva lida brist på mat och kläder i Sverige.** Barnbidraget är ett effektivt och lättadministrerat verktyg för att nå alla, och därmed de mest utsatta barnfamiljerna. Det bör därför höjas. Säkerställ även att de barnfamiljer som i dag får försörjningsstöd eller lever med löneutmätning får en motsvarande höjning.
- **Barn ska inte tvingas börja skoldagen utan mat i magen.** Vi vet att detta tydligt försämrar barns studieresultat. Det bör vara obligatoriskt för alla skolor att erbjuda skolfrukost till barn och ungdomar.
- **Barn ska ha rätt till en meningsfull fritid.** Barn i socio-ekonomiskt eftersatta områden deltar i mycket lägre grad i idrott och fritidsaktiviteter. Detta beror bland annat på aktivitetsavgifter och kostnader för kollektivtrafik. Inför därför kostnadsfria och subventionerade aktiviteter samt fri tillgång till kollektivtrafik för att kunna ta sig till aktiviteterna.

Vi bad också Kantar Public att undersöka om det fanns ett opinionsmässigt stöd för några av våra krav och konstaterar att det finns ett starkt sådant. Bland de slumpmässigt utvalda barnfamiljerna oavsett inkomst är:



7 av 10 är positiva till en höjning av bostadstillägget.



8 av 10 är positiva till att skolan erbjuder frukost till alla barn.



8 av 10 är positiva till att barn får åka gratis med kollektivtrafiken.

Metodbilaga

I den här metodbilagan beskrivs hur vi definierat barnfamiljer med lägre inkomster, beskrivning av gränsvärden och information om de olika urvalsgrupperna anges. Alla siffror är statistiskt signifikanta enligt Kantar Publics krav på sifo-undersökningar.

Kantar Public har gjort följande intervjuer: 313 intervjuer med ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 före skatt, 464 intervjuer med sammanboende föräldrar med inkomst under 42 000 före skatt och 500 intervjuer med föräldrar där hänsyn inte har tagits till inkomst. Resultatet är analyserat utifrån respondenternas egna uppgifter om inkomst och hushållstyp.

Vi har i resultatdelen följande kategorier:

- Ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 före skatt - bestående av 313 intervjuer
- Barnfamiljer med lägre inkomster - bestående av 640 intervjuer av vilka 464 intervjuer är med sammanboende föräldrar med gemensam inkomst under 42 000 före skatt och 176 intervjuer med ensamstående med inkomst under 29 500 före skatt.
- Slumpmässigt utvalda barnfamiljer oavsett inkomst - 500 intervjuer

I det korta metodavsnittet presenterades hur många intervjuer som gjordes med varje grupp och i resultatdelen presenterades siffror från undersökningen för dessa grupper.

Hur vi definierat "barnfamiljer med lägre inkomster"

Vår ambition har varit att få en bild av hur den nuvarande ekonomiska inflation och ökade levnadskostnader slår mot barnfamiljer i allmänhet, och också i synnerhet barnfamiljer med lägre inkomster, det vill säga som har inkomst lägre än medianinkomsten.

För att definiera barnfamiljer med lägre inkomster har vi i grova drag utgått ifrån mått som definierar låg ekonomisk standard enligt SCB:s definition. Gränsvärdet är högre för ensamstående än för sammanboende, och också högre ju fler barn som finns i hushållet. Anledningen är att det krävs mer i disponibel inkomst för att bibehålla samma ekonomiska standard om man är en förälder som betalar t ex hyran jämfört med två föräldrar, eller har fler barn att försörja jämfört med ett barn. Definitionen av låg ekonomisk standard utgår ifrån disponibel inkomst under 60 % av medianinkomsten och är ett relativt fattigdomsmått.⁹

För att definiera sammanboende föräldrar med lägre inkomster har vi utgått ifrån SCB:s gränsvärde för låg ekonomisk standard för sammanboende med två barn som är 34 000 kronor netto och ungefär 42 000 kronor brutto.¹⁰ Ensamstående med lägre inkomster har vi definierat som 29 500 kronor brutto vilket motsvarar ca 23 000 kronor netto och ligger emellan SCB:s gränsvärde för låg ekonomisk standard för ett och två barn.¹¹ Barnfamiljer med lägre inkomster definieras i undersökningen som sammanboende med hushållsinkomst under 42 000 kronor brutto och ensamstående med hushållsinkomst under 29 500 kronor brutto.

⁹Statistiska centralbyråns definition av LES: Knappt en tiondel av befolkningen har varaktigt låg ekonomisk standard (scb.se)

¹⁰Enligt SCB:s statistik för 2021 i disponibel inkomst (efter skatt) är gränsvärdet för låg ekonomisk standard för sammanboende med två barn 34 000 kronor netto (2021). Detta gränsvärde har fått definiera sammanboende barnfamilj med låga inkomster. Detta är valt då denna urvalsgrupp i snitt har 1,7 barn.

¹¹Enligt gränsvärdet för låg ekonomisk standard för ensamstående med ett barn är det 21 000 kr netto och för ensamstående med två barn är det 27 000 kr netto. Undersökningens valda gränsvärde 29 500 kronor brutto motsvarar ungefär 23 000 kronor netto i disponibel inkomst och ligger därmed emellan gränsvärdet för låg ekonomisk standard för ensamstående med ett barn och ensamstående med två barn, men närmare ensamstående med ett barn. Detta är valt då en klar majoritet, två tredjedelar, av denna urvalsgrupp uppgett att de har ett barn.

Om kategorin "barnfamiljer med lägre inkomster"

I kategorin barnfamiljer med lägre inkomster intervjuades totalt 640 föräldrar. Av dessa består 464 intervjuer med föräldrar som är sammanboende och med en hushållsinkomst under 42 000 kronor och 176 föräldrar som är ensamstående med hushållsinkomst under 29 500 kronor brutto. Underlaget för de ensamstående föräldrarna ingår även i kategorin "ensamstående med inkomst under 35 000 kronor".

Hos de sammanboende hade hälften ett barn, 40 % av dem hade två barn och 10 % hade tre barn eller fler. Hos de ensamstående har närmare två tredjedelar ett barn, en tredjedel två barn, och 4 % tre barn eller fler.

Andelen ensamstående i kategorin barnfamiljer med lägre inkomster motsvarar 27 % vilket är något högre än bland befolkningen i snitt (21 %). Vi har inte hittat statistik på andel ensamstående föräldrar bland barnfamiljshushåll med låg ekonomisk standard, däremot att 27 % av ensamstående föräldrar lever enligt låg ekonomisk standard vilket alltså är högre än hos befolkningen i snitt.¹² Utifrån det kan man anta att ensamstående föräldrar i gruppen barnfamiljer med lägre inkomster inte är överrepresenterat i kategorin.

**Om kategorin
"ensamstående
med inkomst under
35 000 kronor"**

313 intervjuer gjordes med ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 före skatt. Av dessa var 65% kvinnor och 35 % män. 62 % hade ett barn, 33 % hade två barn och 5 % hade tre barn eller fler.

**Om kategorin
"slumpmässigt
utvalda
barnfamiljer"**

500 intervjuer gjordes med slumpmässigt utvalda barnfamiljer utan hänsyn till inkomst, av dessa var hälften (48 %) män och hälften (52 %) kvinnor. Hälften hade två barn, 40 % hade ett barn och 10 % hade tre barn eller fler. En överväldigande majoritet (88 %) var sammanboende föräldrar och 12 % ensamstående föräldrar. Av de sammanboende föll 10 % under kategorin lägre inkomster, och 36 % av de ensamstående vilket stämmer väldigt väl överens med SCB:s uppgifter om låg ekonomisk standard utifrån hushållstyp för barnfamiljer i befolkningen.¹³

¹³Bland ensamstående mammor har 33% låg ekonomisk standard och bland sammanboende föräldrar har 10% låg ekonomisk standard. Stark inkomstutveckling under 2021, men ökande skillnader (scb.se)

Hyresgästföreningen

Hyresgästföreningen är en demokratisk medlemsorganisation för dagens och morgondagens hyresgäster. Vi är partipolitiskt obundna och har över en halv miljon hushåll som medlemmar. Det gör oss till en av Sveriges största folkrörelser och den främsta företrädaren för hyresgästerna. Vårt uppdrag är allas rätt till en god bostad till rimlig kostnad. Dessutom ska alla hyresgäster garanteras ett boende med trygghet, inflytande och gemenskap.

Majblomman

Majblomman är en barnrättsorganisation, grundad 1907. Varje vår säljer barn majblommor till stöd för barn i ekonomisk utsatthet. Genom att dela ut ekonomiskt stöd, påverka beslut och finansiera forskning ger vi barn i Sverige det de har rätt till.

Rädda Barnen

Rädda Barnen finns på plats i Sverige och 117 andra länder och arbetar för alla barns självklara rätt att överleva, utvecklas och växa upp i trygghet. Här och nu för framtiden förändrar vi barns liv.

Svenska Röda Korset

Röda Korset finns över hela världen för att hjälpa utsatta människor i kriser, krig och naturkatastrofer. Vi delar ut mat, vatten och ger värme och vård. Röda Korset hjälper människor här hemma som har svårt att klara vardagen och bidrar till att minska ensamhet. Vi återförenar splittrade familjer, stöttar människor som tvingas fly och ser till att människors rättigheter i krig och fångenskap respekteras.